

Juan Perro: «'Llibertat' és una paraula que encara crema i manté l'essència salvatge»

Entrevistem Santiago Auserón (Radio Futura), que enguany ha publicat el novè àlbum en solitari

Santiago Auserón (Juan Perro) | Juan Miguel Morales

En el seu origen la paraula *rock* estava associada a termes com rebel·lia, transgressió i fins i tot escàndol. Amb el pas dels anys, però, s'ha convertit en una etiqueta domesticada sotmesa als dissenys de l'entreteniment segons els paràmetres de la indústria de consum cultural. No obstant això, encara queden alguns exponents que preserven intactes la dignitat i l'esperit d'aquell gènere. I entre aquests sobresurt la figura de l'aragonès **Santiago Auserón**, que acaba de presentar un nou disc sota el seu àlies **Juan Perro**, *Libertad* (La Huella Sonora, 2022). El novè àlbum com a solista és també el seu disc pòstum amb **Joan Vinyals**, i amb músics catalans com **Pere Foved**, **David Pastor**, **Gabriel Amargant** i **Isaac Coll**; un nou exercici en el propòsit de combinar la seva ànima rockera amb una declarada afinitat per les sonoritats afrocubanes i les formes del blues i el jazz. I, en aquest cas, amb un títol que suposa tota una proclama.

Per què llibertat?

En el disc hi ha una lectura personal del concepte de llibertat des de l'adolescència fins avui, perfilada a través de deu cançons en forma de retrats sonors particulars. La qüestió és fins a quin

punt aquesta paraula pot seguir sent un emblema amb el pas dels anys. D'una banda no deixa de ser un enigma per resoldre, però de l'altra és la voluntat de rescatar-la de les manipulacions del neoliberalisme, els mercats i les ideologies que n'han fet ús fins a pervertir-la i buidar-la del significat més essencial.

I quin és el significat que pren en la veu de Juan Perro?

És una paraula que encara crema i que manté viva la seva essència salvatge, i que encara espanta la gent. Deia **Bob Dylan** que un dels dilemes d'aquesta vida és que sempre estem servint algú, ja sigui Déu o el Diable. Més enllà de la temàtica religiosa, en la vida quotidiana tenim establerta una lluita permanent entre el que ens obliga i ens condiciona i la nostra pròpia voluntat. És en aquest sentit que considero la llibertat com quelcom irrenunciable i determinant en la vida de cada persona. I entenc que no és una conquesta gens fàcil, perquè en molts casos es tracta d'una pugna amb un mateix. De fet en el nostre model de societat creiem que ja és un dret adquirit, quan en realitat estem més sotmesos que mai a una sèrie de convencions i una servitud que ens afecten tant en el terreny personal com en l'artístic.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=sFjq5s6Vti4>

És un concepte malbaratat?

És un concepte al qual convé restablir la dignitat, sobretot després de l'ús i l'abús que n'han fet els ultraliberals, la dreta de tota la vida amb el control del sistema financer i les dinàmiques d'allò que anomenen lliure mercat. En el transcurs d'aquests darrers anys de pandèmia, la llibertat s'ha vist trontollar des d'aspectes tan bàsics com la lliure circulació de persones, fins al punt de fer-nos creure que el seu assoliment era poder sortir a prendre unes cerveses a la terrassa d'un bar. És com si reculéssim tres segles enrere i es restaurés l'absolutisme previ a la cèlebre proclama de la Revolució Francesa, amb la idea de 'llibertat, igualtat i fraternitat'.

I com has traslladat aquest ideari a les teves cançons?

D'una manera natural, com m'ha anat sortint. Tant pel que fa al contingut de les històries com al seu embolcall sonor. La primera cançó del disc, "Quemando caña", va sorgir arran d'un viatge que vaig fer a l'orient de Cuba, on havíem de rodar un documental que finalment va quedar frustrat per les restriccions de la pandèmia. Llavors però ja havia devorat diversos llibres que anaven sobre la relació entre Cuba i Espanya i la importància dels *ingenios* del sucre, un negoci molt poderós que copava el 90% del mercat amb els Estats Units i que va suposar la creació de grans fortunes entre la burgesia criolla establerta a l'illa, molts dels quals descendents de famílies catalanes ben familiaritzats amb el comerç d'esclaus, com ara els Prim de Reus o els Serrano.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=uVWiyWGjyJ8>

I aquesta cançó, per exemple, adopta la veu dels que es rebel·len?

Davant aquesta situació, el primer crit de llibertat va ser l'acció dels *mambises*, els guerrillers per la independència cubana, que van calar foc als camps de canya de sucre en senyal de protesta contra el poder que els tenia sotmesos. A l'hora de vestir musicalment el tema vaig optar per combinar un ritme autòcton de tarannà festiu i engrescador, el *kiribu*, anterior al *son* cubà, amb una derivada funk que reflecteix la connexió en el comerç entre Santiago de Cuba, l'Havana i Nova Orleans. I la veritat és que no se m'ocorre més bona manera d'afrontar una revolta que fer-ho en clau de rumba a través del *kiribu*-funk. I així és com he anat concebant la resta del disc, a través d'estils creuats com el rock-son o l'*afro-txa*, que defineixen la geografia sonora on s'emmarca la identitat de **Juan Perro**. En qualsevol cas, sempre he tingut present que el format de la cançó ha de ser popular i senzill, perquè admeti l'harmonia alterada sense complexitat i es pugui obrir perquè els improvisadors hi puguin intervenir.

Des de 'Raíces al viento' (BMG-Ariola, 1995), Juan Perro ja ha complert 27 anys, més del doble respecte als 13 anys de Radio Futura (1979-1992). Quin és el balanç?

Ha estat un creixement personal i artístic que no para de presentar nous reptes. Feia temps per exemple que no componia tan ràpid. En general soc bastant lent, però aquest cop en poc més d'un any he tingut embastat el disc. També és cert que els dos anteriors, *El viaje* (La Huella Sonora, 2016) i *Cantos de ultramar* (La Huella Sonora, 2020), són del mateix farcell de cançons amb

l'única diferència que el primer és en solitari i l'altre amb banda. I ara ja tocava aportar nou repertori. Ara bé, el que sempre he procurat ha estat ser fidel al que significa un àlies de carrer o fins i tot barroer com el de **Juan Perro**; com a contrast si vols a aquella cosa pretensiosa i amb cert glamur del nom de **Radio Futura**. La inèrcia d'aquell èxit ens va concedir el vist-i-plau de la indústria els primers anys, però es va anar esvaint i vaig tenir clar que el preu que em garantiria la meua llibertat passava per muntar una oficina i un segell propis.

En una primera època semblava que marcaves tendència. En molts directes et demanaven que toquessis "La flaca"...

Bé, la veritat és que això no ho vaig arribar a entendre mai, perquè no veia cap semblança entre les meves cançons i aquell *hit* de **Pau Donés**, més enllà que em semblava una bona cançó. El que sí que recordo dels primers temps amb **Pancho Amat** al tres cubà, **John Parsons** a la guitarra i **Javier Colina** al contrabaix és que el públic no estava familiaritzat amb el ritme de la *clave* i se li feia estrany poder-lo seguir. És a dir que si d'alguna manera vam contribuir a normalitzar-lo dins el nostre paisatge sonor ja n'estic més que satisfet. En un pla més personal i sense deixar de ser el que soc, **Juan Perro** és una màscara versàtil amb les fesomies del rock, el blues i el *son*, a les quals ara afegiria el jazz. I, en la faceta d'interpret, cal dir que soc un aprenent de la improvisació amb el marge obert a la contaminació sonora. En aquest aspecte, si hem de parlar d'evolució diria que l'acompanyament als vents de **David Pastor** (trompeta) i **Gabriel Amargant** (saxos i clarinet) han transformat la meua manera de cantar. Ara la meua veu és més sostinguda, més estable, miro de no descuidar l'afinació o el *tempo*. Puc anar darrere el *tempo*, que fins i tot és més jazzístic, però amb coneixement de causa, i quan toca anar tots plegats, clavar-ho. Si pogués t'asseguro que estudiaria més música, però no hi ha temps per a tot...

Santiago Auserón (Juan Perro) Foto: Juan Miguel Morales

A més dels vents, un nom cabdal enel creixement de Juan Perro ha estat el guitarrista Joan Vinyals, present al disc però que malauradament el covid es va endur abans que sortís

publicat.

La pèrdua de **Joan Vinyals** ha estat un pal dels grossos, irreparable en el terreny personal, sens dubte, i en el musical no només per tot el que significa **Juan Perro** sinó per l'ofici de la música en general. La seva tasca en tots els sentits ha estat admirable, necessària, alegre i encoratjadora. Era un rocker d'ànima noble, un bluesman d'esperit amb un coneixement que anava més enllà de l'eclecticisme i una autenticitat que el feia verídica a cada nota. A més de la seva essència, pel que fa a formació era un músic graduat amb la titulació superior de jazz i tots aquests elements li concedien el perfil ideal, l'home clau que disposava de tota la informació per instruir un rocker de carrer, com és el meu cas. Quan em trobava a mig camí entre el so oriental de Cuba i el blues, alguns m'acusaven de voler fer salsa, però ell em va ajudar a definir el so i va reclutar un per un els músics que ho van fer possible.

Quin ha estat el seu llegat?

Després de 12 anys junts són moltes les històries i els aprenentatges que hem viscut plegats, però puc assegurar que ens ha deixat un territori ben ferm des d'on seguir creixent. Va viure el procés de gravació i en va ser responsable des del primer moment, tot i que per desgràcia no va tenir temps d'escoltar el màster final. El que sí que et puc avançar és que aquesta és una de les seves dues obres pòstumes. La segona és un disc del seu trio que ja tenia embastat i amb el qual ara estan treballant el bateria del grup **Pere Foved** i la seva companya, Majo Ayuso, perquè vegi la llum amb les millors condicions possibles.

La connexió amb Vinyals es va establir després d'una iniciació amb un altre gran mestre de les cordes, Jordi Bonell, amb qui vas signar 'Cantares de vela' (La Huella Sonora / Gasa, 2002).

Exactament. I d'això ja en fa vint anys, quan vaig passar per les aules del Taller de Músics al Raval de Barcelona i vaig veure que impartia classes particulars de guitarra. M'hi vaig apuntar i allò em va canviar la vida. No vull dir que em convertís en un *jazzman*, però sí que vaig poder entrar en el món dels estàndards, que fins llavors per a mi era totalment inaccessible. No deixaré mai de ser un bordegàs del rock, desendregat i autodidacte, però conscient que el jazz és la música popular que afavoreix més la intel·ligència musical, l'expressió sonora que al meu entendre millor et permet comprendre el món.

MODERNITATS I TERRES PROMESES

Aquests vincles amb uns músics i una escena han anat refermant una relació amb Barcelona que ja venia de lluny.

Ja ho pots ben dir, Barcelona durant un temps era el més semblant a una terra promesa. Encara no tenia ni els 18 anys i ja m'escapava a aquella ciutat *underground* de revistes com *El Rollo enmascarado*; la moguda laietana i grups com la **Dharma** o la **Mirasol** i artistes com **Pau Riba** i **Oriol Tramvia**, entre molts altres; aquells festivals Canet Rock i el reconeixement per part dels grups sevillans més experimentals com **Smash** que bevien de les fonts de bandes com ara **Màquina** o **Música Dispersa**. I al costat de tot això, Barcelona va ser el primer focus jazzístic de la península, encara que no ho vaig valorar fins uns quants anys més tard.

Però tot això es va esvaïr als vuitanta amb la irrupció de la 'Movida madrileña' i el corresponent canvi de paradigma.

Però és que la 'Movida' no va ser un fet aïllat, a banda de ser un eslògan mediàtic buit de contingut. Molts d'aquells grups no tenien res a veure entre ells, i els que de veritat tenien cert discurs no haurien existit sense els referents d'una escena com la de Barcelona.

I aquest seria el cas de Radio Futura?

No en tinguís cap dubte. Després d'uns primers titubejos amb la modernitat malentesa, **Radio Futura** es va definir com un grup que volia sonar com les formacions guiris però amb una identitat pròpia, com podien ser **Iceberg** o **Música Urbana**. En el nostre cas des de les coordenades del rock i amb la llengua hispana. A més, i tornant a l'inici de la conversa, el concepte i la

consciència de llibertat van ser providencials en aquells temps. A més, el nostre contracte amb la companyia Hispavox era d'aquells que no ens deixaven marge per a res i el nostre únic propòsit va ser aconseguir la carta de llibertat per seguir endavant com a grup. Recordo que va passar a Barcelona, en unes Festes de la Mercè a principi dels vuitanta, quan es va presentar als camerinos el director artístic d'Ariola, José María Cámara, per presentar-nos una oferta. Nosaltres li vam respondre que de moment no teníem la intenció de signar cap contracte amb ningú, i ell ens va sorprendre dient-nos que hi estava d'acord, que ens podien editar sense cap contracte. I així ho vam fer fins a la dissolució del grup, una decisió que també va acceptar sense cap contrapartida. Això ens va permetre treballar amb una independència absoluta en tots els sentits, i sense arribar a ser un grup de masses vam arribar a vendre més de mig milió de còpies.

Video: <https://www.youtube.com/watch?v=WbE1QLvYgQs>

Va ser un somni complert?

Més aviat diria una recompensa a la feina i la dedicació que tots hi vam posar, perquè l'èxit en si mateix no va ser mai un objectiu prioritari. Jo no volia ser enginyer de camins com em postulaven des de casa, però tampoc em veia com una estrella del rock. A mi el que em tirava de veritat eren els estudis de filosofia i l'ambient universitari, però tampoc et negaré que la idea de guanyar-me la vida diners fent música en lloc de passar-me hores en un despatx d'aprenent de delineant no fos una alternativa gaire temptadora. A més, la música em permetia traslladar en part aquella meua inquietud intel·lectual a un taller d'experimentació a través de les paraules, la sonoritat i l'electricitat. La incertesa actual seria com tenir una cita amb mi mateix per veure què es preserva d'aquell entusiasme del rocker de barri amb el pas dels anys.

És clar que segueix intacte, i ja són 67, tot i que sembla que desafiïs al mateix Dorian Grey. El que no sé és com aquest 'entusiasme' respon davant el regnat del reggaeton en el negoci planetari.

No ens enganyem, les cireres les remenen els de sempre, el que passa és que les preferències han canviat. Estem vivint el mateix que va passar després de la II Guerra Mundial, quan la població negra va adquirir un rang d'igualtat com a consumidor i la indústria musical va concedir un tracte particular a tot el que fins llavors no havia tingut en compte o s'havia dedicat a espoliar. I ara són la població i els migrants llatins els que han assolit un poder adquisitiu que els converteix en un actiu dins el mercat mundial, i això dona un valor propi a tot el que generin.

I des del punt estrictament musical, quina és la teua visió?

Crec que és el primer cop que l'univers llatí es contagia de la síncope africana. Tot i que ara ho veiem excessivament simplificat i mercantilitzat, pot donar uns resultats inaudits amb el pas del temps. Hem de saber destriar el gra de la palla, que no dic que no n'hi hagi molta i sigui fins i tot molesta. Darrere les sonoritats mecanitzades i automatitzades amb efectes d'autotune o les noies disfressades com heroïnes de ciència-ficció també hi ha alguns artistes que tenen prou coneixements musicals i que una vegada hagin fet caixa, poden créixer i impressionar. Convindria que fóssim més conscients de la naturalesa efímera de les modes i en aquest sentit aplicar aquella màxima que diu "no estimis el teu dolor perquè tampoc ha de durar".

Santiago Auserón (Juan Perro) Foto: Juan Miguel Morales